

зазначених органів (в їх апаратах) та поза межами їх діяльності.

І. М. Машаров пропонує уведення нової категорії «адміністративно-публічна діяльність» і визначає наступні її ознаки:

- здійснюється від імені держави або муніципальних утворень (тобто не є індивідуалізованою);
- підзаконна діяльність;
- здійснюється державними органами, які не виконують функцію правосуддя; владна діяльність, у ході якої реалізуються владно-публічні повноваження адміністративних органів;
- включає адміністративно-регулятивну та адміністративно-охоронну види діяльності;
- реалізується шляхом використання методів адміністративно-правового впливу;
- цілями здійснення є позитивне регулювання суспільних відносин та забезпечення правопорядку;
- регулюється нормами адміністративного права [4, с. 20-23].

Цінними положеннями, сформульованими І. М. Машаровим, які продовжують здобутки вчених-адміністративістів у напрямку визначення сутності управлінської діяльності органів виконавчої влади, є виділення регулятивної та охоронної складової цих відносин. Інші ознаки адміністративно-публічної діяльності поглиблюють існуючі наукові напрацювання вчених-адміністративістів.

Список використаних джерел

1. Синицька Я. П. Юридична природа судового рішення в адміністративному судочинстві / Я. П. Синицька // Форум права, – 2011. – № 4. – С. 681–685.
2. Муратова Н. Г. Система судового контролю в уголовном судопроизводстве: вопросы теории, законодательного регулирования и практики / Н. Г. Муратова. – Казань : Изд-во Казанск. ун-та, 2004. – 386 с.
3. Дорош В. С. Адміністративне судочинство як одна з форм здійснення судового контролю / В. С. Дорош // Право та державне управління, 2012. – № 3. – С. 159–163.
4. Машаров І. М. Адміністративно-публічна діяльність в Росії. Проблеми правового регулювання: монографія / Іван Михайлович Машаров. – М. : ЮНИТИ-ДАНА : Закон и право, 2009. – 239 с.

Удалова Л. Д.,

начальник кафедри кримінального процесу НАВС,
доктор юридичних наук, професор

ПРАВО НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ

Одним із основних завдань правової держави, яку будує Україна, є захист прав і свобод людини. Серед цих прав і свобод, важливе місце займає суб'єктивне право на недоторканність особи, яке є основою нормальної життєдіяльності людини. Владний механізм повинен забезпечувати захист права особи на недоторканність.

Розкривати зміст принципу недоторканності посадових осіб варто після аналізу таких понять як: «недоторканність особи» та «право недоторканності особи».

Недоторканність особи (або особиста недоторканність) – це фізичний стан особи, який може бути порушений діями різних суб'єктів. Порушення недоторканності особи може бути як правомірним (наприклад, позбавлення волі за вироком суду), так і неправомірним (наприклад, безпідставне затримання). Саме в такому розумінні застосовується термін «особиста недоторканність» у ч.1 ст. 29 Конституції України.

Право особи на недоторканність як суб'єктивне право, яке забезпечує особисту безпеку особи – це право особи на державний захист від дійсно незаконних або незаконних, на її думку, посягань на недоторканність з боку будь-яких суб'єктів. Право недоторканності кореспондує обов'язок усіх інших суб'єктів утримуватися від таких посягань та обов'язок держави захищати особу від них.

На відміну від особистої недоторканності, право недоторканності особи, тобто право особи на державний захист на законних підставах обмежити неможливо і будь-яка спроба зробити це, завжди буде неправомірною. Отже, всі правові акти, що встановлюють будь-які обмеження особистої свободи, чи дії, в результаті яких обмежується особиста свобода, є обмеженням недоторканності особи. Тому можна говорити про те, що право недоторканності особи є своєрідною гарантією захисту особи від неправомірних посягань на її недоторканність.

Право на свободу та особисту недоторканність є одним з найважливіших прав людини. Воно неодноразово проголошувалось та закріплювалось міжнародним співтовариством у різних міжнародно-правових документах, зокрема: у Загальній декларації прав людини 1948р. (ст.3), Міжнародному пакті про громадянські й політичні права 1966р. (ст.9), Європейській конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950р. (ст.5).

Особливим різновидом недоторканності особи є правова недоторканність, яка виступає, в свою чергу, складовою частиною правового імунітету.

Розглядаючи правовий статус осіб, які обіймають особливо відповідальне становище (перелік цих осіб закріплений у ст.480 КПК України), слід зазначити, що будь-які додаткові права, які надаються цим особам, тягнуть за собою виконання додаткових обов'язків. Крім того, будь-які додаткові гарантії чи обмеження чітко описані у законі і, в першу чергу, в Конституції України. Водночас, у демократичній і правовій державі, всі громадяни рівні перед законом. І хоча, на перший погляд, у сучасних демократичних державах вважається неприпустимим, щоб певні категорії громадян мали привілеї щодо інших, нерівність є дещо формальною, оскільки в цій ситуації нерівномірність розподілу прав і обов'язків між громадянами покликаний компенсувати інститут політичної і конституційно-правової відповідальності. В той же час, коли імунітети і привілеї сприймаються як винятки і переваги для окремих категорій осіб у сфері кримінального процесу, то цілком закономірним є питання про співвідношення імунітетів, привілеїв і пільг з принципом рівності громадян перед законом і судом.

Правові норми, які стосуються особливого порядку затримання, арешту, притягнення до кримінальної відповідальності тощо осіб, які займають особливо відповідальне становище в державі та інших категорій осіб, є виключними нормами. Тому важливою загальною правовою ознакою імунітетів і привілеїв варто визнати те, що всі вони регулюються виключними (спеціальними) нормами. Із зазначеного можна зробити висновок про те, що імунітети і привілеї передбачаються такими правовими нормами, поширюються на таких осіб, щодо яких є прямі вказівки в законі і тільки в тому обсязі, в якому вони передбачені такими законами. Цей висновок, стосуючись всіх видів імунітетів, базується на загальному правилі, відповідно до якого розширене тлумачення спеціальних норм або їх застосування за аналогією не допускається.

І пільги, і привілеї, і імунітет наділені деякими спільними рисами: вони надаються конкретній особі чи колу осіб у вигляді виключного права. Коли мова йде про привілеї по відношенню до осіб, які обіймають особливо відповідальне становище, то вони уявляються у вигляді пільг для конкретного кола суб'єктів і, в першу чергу для того, щоб зазначені суб'єкти могли реалізувати свої владні повноваження, якими вони наділені в силу своїх професійних обов'язків. Як бачимо, між пільгами і привілеями є багато спільного. Привілеї схожі на пільги і складають разом з імунітетом єдину систему юридичних переваг.

Та незважаючи на те, що в них багато спільних рис, існує низка моментів, які звертають на себе увагу. Пільги потрібні як для того, щоб підтримувати стабільність у суспільстві, так і для того, щоб створити довіру суспільства до влади. Що ж до привілеїв, то вони можуть поширюватися тільки на тих, хто знаходиться у владі або біля неї. Це твердження, на нашу думку, є занадто категоричним, оскільки привілеями наділяються не лише посадові особи, але й окремі громадяни. У той же час, пільги використовуються більш широко порівняно з привілеями. Ця ситуація є цілком природною, адже, якби було навпаки, порушувався б баланс і привілеї домінували б над такими основними принципами як законність, справедливість, рівність, що є недопустимим.

Цілком логічно згадати про правовий стимул і правові обмеження. Правовий стимул виступає в якості заохочення. Правове обмеження – це правове стримування протизаконного діяння, яке створює умови для задоволення суспільних інтересів, це встановлені у праві межі, в яких особи повинні діяти.

Таким чином, в той час, як правові стимули сприяють правомірній поведінці, правові обмеження – стримують особу від протиправної поведінки.

Отже, важливими стимулюючими засобами в механізмі правового впливу виступають пільги, привілеї та імунітети. Вони не є забаганкою нашого законодавства. Перелічені категорії є чітко регламентованими у Конституції, законах і нормах міжнародного права. Вони покликані вирішувати особливі завдання та особливі функції.